

*„Mesélte: akkora harcsát akasztott meg,
hogy nem tudta kihúzni a horgászbottal,
ezért a damilt a Škodája lökhárítójára tekerte”*

MINDEN MIESE SZÍNIGAZ

Szöveg: **Bencsik Gábor**

Az egy szent ember, mondta Kő Pál, a szobrász, amikor Búza Barna neve szóba jött. Aki ilyen hosszú életet él, az mind szent ember, másképpen nem is lehet. Az idő végtelenjéből valóban kivételesen hosszú darab jutott osztályrészül Búza Barnának, másfél hónap híján teljes évszázad, a dualizmus korától bőven az új évezredig.

Megadatott, hogy első elemis koromtól jól ismerhettem, ami könnyen ment, hiszen az egyik legbarátságosabb, legközvetlenebb művész volt, akivel valaha összehozott a sors. Nem lehet mondani, hogy a művészek között ez általános lenne, vannak mogorvák, maguknak valók és főleg, akik a gyerekzsivajt kerülik, ami érthető is, az ilyesmi aligha segít az elmélyülésben. Weöres Sándor sem szerette a gyerektársaságot, játszótársnak ott voltak a saját zseniális gondolatai.

Búza Barna műtermébe a gyerekek a pelenkástól a kamaszig bejáratosak voltak. Nem emlékszem olyanra, hogy ha nyitva találtuk az ajtót, elküldött volna minket. Nem zavartatta magát a mintázásban vagy a rajzolásban, végezte a munkáját, és mesélt, mi pedig csodálkozva hallgattuk akkor is, ha már ismertük a történetet. El is hittünk mindent szó szerint. Csak sok év múlva, felnőtt fejjel támadt bennem a gyanú, hogy talán nem volt minden pontosan úgy igaz, ahogy elmesélte. Például amikor akkora harcsát akasztott meg, hogy nem tudta kihúzni a horgászbotból, ezért a damilt a parton parkoló Škodája lökhárítójára tekerte, az autót elindította, és úgy húzta a harcsát – sajnos a damil elpattant, a nagy hal elúszott.

Gyerekként elhittem, aztán kételkedtem, de most, az ő akkori korához hozzáöregedve újra elhiszem neki, hiszen végső soron minden mese színigaz, ez is az volt. Abban sem kételkedem többé, hogy udvarolt az abesszin alkirály lányának. Hiszen tény, hogy 1935–36-ban frissen végzett szobrászként római ösztöndíjas volt. Az is tény, hogy Rómában szerepelt a magyar ösztöndíjasok csoportos kiállításán, ahová miért ne látogathatott volna el Mussolini, társaságában a frissen meghódított Abesszínia olasz alkirálya a lányával, és miért ne szövődhetett volna vonzalom a fess, fiatal magyar szobrászművész és az alkirálylány között?

A második világháborúban katonaként szolgált, valamiért büntetőszázadba osztották, erről sosem beszélt, később olvastam róla. Ahogy a későbbi meghurcoltatásait sem emlegette, pedig voltak azok is. Ami a politikát illeti, 1961-ben a Százados úti művésztelepen, ahol műtermes lakása volt, már mint afféle népfrentembert ismertem meg, díszpártonkívülit mindenféle egyházi és pártkapcsolatokkal, amelyeknek eredményeképpen 1971-től egy cikluson át még országgyűlési képviselő is lehetett a Kádár-féle bologató parlamentben. Kamaszként éppen a műtermében lebzseltem, amikor

telefonon jött a hír, hogy megválasztották, naná, egyedüli jelöltként. A fennálló renddel nemigen rokonszenvező családtagjaim és ismerőseim, akik között felnőttem, a kedves Búza Barnának ezt is megbocsátották. Élni kellett, és szobrokat készíteni.

Rengeteg szobrot és érmet készített, kisplasztikákat, domborműveket, portrékat történelmi hősookról, pártemberekről, papokról – ahogy a megrendelő kívánta. A műterme tele volt kisebb és nagyobb agyag- és gipszszobrokkal, rajzokkal, félig fölrakott figurákkal, olyan természetes és

esztétikus rendetlenségben, amelyet csak évtizedek munkája tud létrehozni.

A Kálvin téri szép Kálvin-szobrot kilencven-évesen készítette, és eszébe sem jutott ezzel a munkát befejezni. Mindig ráért, és mindig dolgozott, mindig kiegyensúlyozott volt, és mindig elégedett, talán ez lehetett a titka, hogy olyan hosszú szép élet jutott neki. Eltemette a feleségét, nem sokra rá az egyetlen lányát, egyetlen unokája elköltözött, ő évtizedeken át egyedül élt, továbbra is munkával, jó kedéllyel. Jóval túl a kilencvenen elvitte

a jogosítványát a körzeti orvosnak azzal, hogy már nincs rá szüksége, attól kezdve metróval, busszal, villamossal járt, egyenes tartással, gondosan öltözve, mindig készen egy kis beszélgetésre, de mindig valahova tartva. Kilencvenkilencedik évének nyarán még ugyanúgy, mint harminc-negyven évvel korábban. Aki találkozott vele, biztatta: Barna, tarts ki, akkora születésnapot csinálunk neked, amekkorát még nem látott a művésztelep. Nem sikerült. De a szobrai megmaradnak, és az értőknek róla is történeteket mesélnek. ■

FOTÓ: FORTEPÁN / BOJÁR SÁNDOR

*„Miért ne szövődhetett volna vonzalom a fess,
fiatal magyar szobrászművész és az abesszin
alkirálylány között?”*

